

KOROŠKI SLOVENEK

Naroča se pod naslovom: „**KOROŠKI SLOVENEK**“,
Klagenfurt, Viktringer-Ring 26.

Rokopisi se naj pošiljajo na naslov:
Politično in gospodarsko društvo, Klagenfurt, Viktringer-Ring 26.

**List za politiko,
gospodarstvo in prosveto**

Izhaja vsako sredo. — Posamezna številka 15 grošev.
Stane četletno: 1 S 50 g; celoletno: 6 S — g
Za Jugoslavijo
četletno: Din. 25.—; celoletno: Din. 100.—

Samopomoč.

Zdravo narodno življenje je le tisto, katero raste na svoji zemlji iz svojih korenin in ima moči dovolj, da se uspešno upira vsem kvarnim vplivom, ki se šopirijo kakor plevel med žitom ali pa prihajajo od zlobnih sosedov. Le tako zdravo narodno življenje se zamore ohraniti.

V taki rasti se mora izkazati tudi naše narodno življenje. Bog nam je dal blagoslovljeno zemljo, dal nam je toplo besedo, prešerno vesel in odgovorno resen značaj, dal nam je plemenito srce in brihten razum. Iz vseh teh božjih darov je zrastle svojevrstnost našega ljudstva, tako pristna in lepa, da je božje stvarstvo in velika družina božjih narodov ne more pogrešati, če hoče dati Stvarniku dolžno hvalo in čast. Čast Stvarniku, za katero je ustvarjeno vse — veliko in malo, močni in mali narodi — je zadnji in najvišji paragraf, s katerim se zamoremo braniti pred vsemi instancami človeških sodišč. In po tem paragrafu bodo slednjič sojeni in obsojeni vsi, ki so teptali in uničevali vrednote našega narodnega življenja in naš življenj. Čast Stvarniku pa je tudi najvišji cilj naše samopomoči, negovanja in rasti naših narodnih vrednot. Kajti mi ne čemo in mi ne moremo hoteti, da bi se na nas uničevalo bogastvo, ki nam je dano, da se z njim še bolj izpolnimo in tako v čudovitem božjem svetu zaorimo z vsemi narodi visoko pesem božje svetosti in ljubezni.

Tako je naš boj za pravice naroda slednjič boj za Boga in njegovo delo, da ga človek ne zmaliči in uniči. In obenem je tudi boj za božjo stvar — za človeka in narod — da ohrani svoje bogopodobno obličje. Zato z materinsko nežno ljubeznijo čuvamo naše slovenstvo in s skrbno strogostjo zavračamo vse, kar bi moglo kaliti naš svetli ideal.

Ali je dovolj resne volje v nas do takega bogohotnega narodnega življenja? Li ne pozabljamo, da je te volje največ v dejanski samopomoči? Morda preveč zaupamo v diplomacijo in dobrohotnost drugih in pozabljamo, da more trajne vrednote ustvarjati le manjšina sama. Boj za narodne pravice ne sme biti zgolj osebna težnja ali celo pustolovščina, marveč mora sloneti na dejanskih potrebah in odločnih narodnih zahtevah. In te je treba zavestno gojiti in prisluškovati njihovim tajnim izrazom. Tu mora zasaditi motiko narodni delavec, politik prav tako kot študent in učitelj in izobraževalno društvo. Vsak pri sebi, v svoji družini, na vasi, v fari.

Pri tej misli vstane vprašanje, rezko kakor izpraševanje vesti: Kaj smo doslej storili za našo ljudskošolsko mladino, da bi znala čitati in govoriti našo besedo, peti našo pesem? Ali se nismo preveč potegovali za naše šolske pravice in pri tem čisto pozabili na to nujno samopomoč v podrobnem delu? In kaj smo dali naši šoloodrastli mladini, da bi rastle v kremenit značaj, v popolnega človeka? Smo li mnenja, da je izobrazba in njen način v igri in družbi naših izobraževalnih društev zadosten za zdravo rast fantov in deklet, ki bodo jutri očetje in matere? Krivica bi bila tajiti toliko dobre volje in tudi uspehov, bujne rasti v lepšo misel in bolj zdravo življenje.

Boli in razočara pa mrzlo nezanimanje in trda kritika ter nezaupen pogled vprav od tam, odkoder bi ga človek najmanj pričakoval.

Bodimo si odkriti in ne žagajmo veje, na kateri visimo. Oboje je nujno potrebno: boj

za narodne pravice v današnjih formah politike in podrobno delo med narodom, toda prvo sloni na tem zadnjem. In v tem naj se najprej izkaže naša volja do narodnega življenja, tu naj najprej zasadi naša samopomoč.

Z enim glasom večine!

Dunajski parlament je odobril lozansko pogodbo o posojilu z enim glasom večine. — Zvezni svet jo je odklonil. — Smrt dr. Schobra omogoči rešitev vlade. — Čudna igra poslanca Schumyja in njegov popolni poraz. — V novo smer avstrijske politike.

Lozanska pogodba o posojilu povzroča v naši politiki še vedno čudne razmere. Slučaj hoče, da ima vlada pri glasovanjih v parlamentu računati vedno zopet le z enim glasom večine in zato igrajo pri odločitvah za ali proti vladi boleznin in smrti poslancev še posebno vlogo.

V sredo dne 17. t. m. je padla prva odločitev o lozanski pogodbi. Vladi se je s skrajno težavo posrečilo spraviti pod streho usodno pogodbo, ki jemlje državi vsaktero politično in gospodarsko svobodo a ni zato nič manj potrebna za sanacijo našega gospodarstva vsaj za to četrletje. Velenemški poslanec Vinzl je bil obolev in se zato ni mogel udeležiti glasovanja. Tako je s svojo boleznijo rešil vlado, ki bi morala v slučaju odklonitve podati seveda demisijo. Socialdemokrati so se izjavili proti pogodbi in navedli vzroke: pogodba jemlje državi svobodo v političnem in gospodarskem področju, predpisuje nadzorstvo inozemstva nad Avstrijo za nedoločen čas in je namenjena le utrditvi stabilnosti šilinga in predvideva v svojih zahtevah štednje tudi socialno-politične reforme. Proti vladi sta se izrekla tudi dva heimatblokovca, s tem kršila glavni statut svoje organizacije in sedaj pripravljata posebno narodno-konservativno stranko. **Heimatschutz je razbit v dva tabora in izgublja svoje prej važno mesto v parlamentu in svoj ugled v avstrijski javnosti.**

Takoj po sprejemu pogodbe v parlamentu se je dvignil v listih opozicije vihar ogorčenja in ni se štedilo z očitki proti vladi. Tudi drugi listi so prinašali dolga pojasnila k glasovanju o pogodbi. „Freie Presse“ vidi v izidu glasovanja popolno politično naveličanost in pa strah poslancev pred inflacijo. In da čimboli raste spoznanje, da je Avstrija nezmožna samostojnega življenja ter se bo morala nasloniti na sosedne države. „Reichspost“, glasilo krščanskih socialcev, gleda v vladni večini zopetno rast avstrijske samozavesti in **zmago nad onim klečeplazenjem pred prusovstvom.** Novi bojni klic je: Oesterreich erwache! „Arbeiter-Zeitung“ prorokuje propast sedanje vlade, kateri bo ostala sramota, da je prodala državo za borih 300 milijonov šilingov.

Po glasovanju v parlamentu je bila pogodba predložena v odobritev zveznemu svetu. V zveznem svetu pa ima večino opozicija in izrekla se je proti odobritvi. Vladi preostaja sedaj samo še prijava minoritetnega votuma in

ponovna predložitev parlamentu. V dobro ji bo, da je namestnik umrlega dr. Schobra landbundovec in bo glasoval z vlado. Šlo se bo pri ponovnem glasovanju za posamezni glas in že je čuti vesti, da bo vlada vendarle prisiljena v demisijo. Bolj verjetno je, da bo kancler kljub vsem oviram našel pravo parlamentarno pot rešitve in dosegel končno veljavno odobrenje usodne lozanske pogodbe.

S posojilom bo Avstriji pomagano za prvo silo in preostane nato še velika naloga, da se spravi avstrijsko gospodarstvo v sklad z gospodarstvi sosednih držav. Pričakovati je, da se v prihodnji dobi načne problem skupnega denarja, vprašanje medsebojnih carinskih ugodnosti in tako stopnjema pripravi pot bodoči gospodarski skupnosti podonavskih držav. Brezdvomno so še velike ovire na potu k skupnosti, gotovo je le eno, da Avstriji ni nikjer drugod rešitve in da je sedaj razlika ta, da bo morala odslej naša država siliti za končno veljavno rešitev celotnega gospodarskega vprašanja.

Že smo poročali o zanimivi vlogi naše dežele oziroma koroških državnih poslancev pri borbi za odobritev lozanske pogodbe. Novejša poročila omenjajo v tej zvezi tudi poslanca Šumija. Šumi se je nahajal pred tokratnim parlamentarnim zasedanjem na dopustu v zgornji Zilski dolini in od tam je naslovil pred glasovanjem na vse koroške landbundovske poslance pisanje, naj nikakor ne pristanejo na odobritev. In dejansko so koroški landbundovci dolgo kolebali med nasvetom vicekanclerja Winklerja, ki je v interesu svoje vlade seveda zahteval brezpogojen pristonek, in nasvetom g. Šumija. Vršila se je ostra zakulisna borba in končno je prodril Winkler s pomočjo inž. Tauschitz, predsednika državnega zbora. Landbund je sklenjen glasoval za vlado. S tem je karijera posl. Šumija v Landbundu bržkone zaključena in vodstvo stranke prehaja v druge roke. Žalostna usoda moža, ki bi s poštenostjo v politiki lahko bil igral lepšo vlogo! Sedaj namerava menda potovanje v Rusijo, da prouči sistem boljševiškega gospodarstva. Brezdvomno mu bo pri tem znanje slovenščine dobro služilo.

Nova smer avstrijske politike bo v svojem daljnem razvoju vsekakor naklonjena tudi pravični rešitvi narodnostnega in še posebej manjšinskega vprašanja. To pa je solčna stran lozanske pogodbe in njenih posledic za našo slovensko manjšino na Koroškem.

Društvo narodov se ruši.

Prvi sadovi fašizma v Evropi. — Mednarodna vzajemnost naj se ne utrjuje naprej, marveč državam naj se da popolno svobodo. — Kaj bosta ukrenili Francija in Anglija proti italijanskim in nemškim fašistom.

Največji uspeh povojne dobe je brezdvomno Društvo narodov, ta posebljeni sporazum velikih držav, ki naj zajamči odpomoč

kritičnemu položaju v svetu mednarodnim potom in prepreči vsako možnost nove svetovne vojne. Resnica je, da sedanji ustroj Društva narodov nikakor ni odgovarjal idealu naddržavnega foruma, a bil je vsaj prva stopnja k njemu.

Zadnje tedne pa je čutiti močno rovarjenje proti tej svetovni ustanovi in sicer od strani Italije in Nemčije. Nedavno je govoril nemški general Schleicher in nato je priobčil italijanski

list „Popolo d'Italia“, članke Musolinija in oba se strinjata v naglašanju brezpomembnosti razorožitvene konference. Musolini povdarja v nekem svojem delu, da ne veruje v večni mir med narodi in da bi tak mir bil svetu le škodljiv. Samo vojna da vodi človeštvo do najvišjih stopenj in daje plemenitost narodu, ki je dovolj junaški in se ne plaši vojne. Vse mednarodne ustanove so fašizmu tuje in jih fašizem odklanja. Govor generala Schleicherja sicer ni bil tako oster, vendar je jasno dokazal, da gre za skupno akcijo Nemčije in Italije proti Društvu narodov. Musolini hoče izkoristiti težki položaj razorožitvene konference, ki do danes ni rodila nikakih posebnih uspehov, in ustvariti tako zaželjeno nemško-italijansko zvezo proti Franciji.

Francija in Anglija zelo resno presojata novi položaj in nezaupanje v iskrenost dose-danjih članov Društva narodov, Italije in Nemčije, je močno narastlo. Najbližja bodočnost bo pokazala, li bo ta najnovejša nemško-italijanska akcija uspela ali ne. Vsekakor stojimo tudi tod pred novim razčiščenjem evropskega ozračja.

V Španiji je 25 generalov pod ključom. Povodom monarhističnega puča je bilo aretiranih 25 generalov, nad 30 častnikov in dolga vrsta zasebnikov. Aretirani vodje so sami aristokrat in celo daljni sorodniki španskih monarhov. Sodilo jih bo posebno sodišče in splošno se pričakuje zanje ostra kazen. Vlada je zaplenila njihova veleposestva in jih bo razdelila brez odškodnine revnim slojem. A kljub temu njen položaj nikakor ni sijajen, ker vlada v deželi proti njej veliko nezadovoljstvo, ker ni izpolnila obljub, danih pred letom dni. Poslovanje v parlamentu je sila težavno radi močne opozicije. Predsednik je odredil, da odpadejo letošnje parlamentarne počitnice, da se čimprej izglasuje statut katalonske avtonomije in agrarna reforma. Dvakratna vročina vlada torej v Španiji.

Irska v nevarnosti. Irski, ki si je komaj izvojevala popolno politično svobodo, pretijo notranje nevarnosti. Med regularno republikansko vojsko, ki smatra politiko voditelja Ircev de Valere za preveč zmerno, in med belo vojsko, ki je proti popolnemu prelomu stikov Ircev z Angleži, je zavladalo zagrizeno nasprotje. Za belo vojsko stoji irski senat, ki odklanja ekstremno stališče de Valere. Pred durmi so nove politične volitve, ki odnošaje obeh taborov lahko še bolj poostrijo. In kdo je tega novega razdora v Irski najbolj vesel: Angleži.

Tudi v Grčiji vre. Proti sedanjemu ministrskemu predsedniku Venizelosu vlada močan odpor, opozicija dolži vlado, da tira državo v notranji boj in pripravlja državni prevrat. Stranke so se svoječasno zedinile, da se izvede ljudsko glasovanje v vprašanju oblike vladanja in sedaj vstaja vedno večji strah, da ne bi pri volitvah prodrla monarhistična misel in upostavila Grški novega kralja.

Judje zborujejo. V Ženevi se je sestala izraelska mirovna konferenca, katere so se udeležili zastopniki iz Francije, Nemčije, Palestine, Finske, Poljske, Španije, Anglije, Rumunije, Švice, Rusije itd. Zborovanje je močno povdarilo cionistično stremljenje židov, da bi se akcija za vrnitev razkropljenega judovskega naroda v Palestino ojačila. Položaj palestinskih judov je dober, brezposelnosti ne poznajo, ekonomsko so močni. Za združitev židov pripravljajo poseben cionistični kongres, ki naj pripravi obenem tudi potrebno orožje proti nemškemu antisemitizmu.

Nerazčiščeno ozračje v Nemčiji. V Nemčiji do danes ni prišlo do odločitve, kako naj bo sestavljena nova vlada. Kancler Papen je hladnokrven in stalno izjavlja, da ostane še dolgo na svojem mestu, hitlerjevci zopet trdijo, da je vlada baronov postavljena na peščena tla in ne predstavlja nikogar, razun sebe in predsednika republike. Temelj Papenove vlade je dejansko trhel in že se odmikajo od nje tudi socialdemokrati. Centrum ima najlažje in najodločilnejše stališče. Na tihem je proti vladi, ki se hoče brez večine postaviti 30. t. m. državnemu zboru, in pripravlja koalicijo z nacionalsocialisti. Zdi se, da hoče centrum prepustiti hitlerjancem vlado v Prusiji in si pridržati le nadzorstvo na njo. In če se hitlerjanci spora-

zumejo s centrom, potem preostane Papenu le še odstop ali pa diktatura. Verjetneje je prvo. Hindenburg, ki se je izrekel proti Hitlerju kot nemškemu kanclerju, se nahaja v izredno neprijetnem položaju in govori se o njegovi demisiji; tedaj bi na njegovo mesto stopil bivši prestolonaslednik, ki je Hitlerju naklonjen. Brüning se je podal v Rim, da razčisti položaj in stališče z voditeljem centra prelato Kaasom. Tako je položaj v Nemčiji trenutno docela nejasen in gotovo je le to, da hoče Hitler za vsako ceno na vlado. In nadaljni razvoj v Nemčiji bo nakazal uspeh nacionalsocialističnega programa v praksi.

Dr. Schober umrl. Za kanclerjem dr. Seiplom je zatisnil oči njegov bivši veliki politični nasprotnik dr. Schober. Umril je 19. t. m. na srčni kapi. Pokojni je bil voditelj velenemške stranke, ki ga je poklicala z njegovega mesta policijskega prezidenta na kanclerski sedež. Trikrat je sestavil svojo vlado, Avstrijo je v Haagu rešil plačevanja reparacij, v Londonu izposloval drugo veliko avstrijsko posojilo. Kot podkancler je skupno z nemškim zunanjim ministrom Curtiusom izdelal načrt carinske unije Avstrije in Nemčije, ki je naletel pri zaveznih državah na velikanski odpor.

Izredno zasedanje koroškega deželnega zbora. V torek in sredo minulega tedna je v Celovcu zasedal deželni zbor. Landbund je predložil osnutek zakona za znižanje obrestne mere in za 24 ur prehitel kršč. socialce, ki so pripravljali isto. Nadalje je bil sprejet predlog, da naj se pri razdelitvi in posredovanju dela predvsem ozira na odpuščence in o gmotnem položaju teh ima poročati občina. Predlog, ki je predvideval spremembo zakona kmetiške zbornice v toliko, da bi odpadli zastopniki združnih zvez in se odpravila volilna dolžnost, je propadel, ker ni našel potrebne $\frac{3}{4}$ večine. Nato se je sklepalo o občinskih dokladah. Zanimivo je bilo poročilo o poslovanju gasilskega fonda iz leta 1926. Dohodki vseh let do 1930 znašajo 1,094.425 S, izdatki 1,092.93 S. Število gasilskih društev v deželi je 410 z 21.000 člani. Deželni glavar je odgovoril nato na vprašanja posameznih strank, tako tudi na vprašanje naših poslancev glede prisilne dražbe Kumrovega posestva, ki je last dobravaške posojilnice. (O tem poročamo na drugem mestu. Op ur.) Ker predvideva novi deželni statut skrčenje članov deželne vlade, je vlada formalno odstopila in bila nato voljena brez namestnikov dež. glavarja Neutzlerja in Šumija. Poleg manj važnih predlogov je končno zbornica — brez glasov naših dveh poslancev — sprejela sledečo resolucijo: Zvezna vlada naj skrbi, da se katerakoli gospodarska priključitev k podonavskim državam brez Nemčije odkloni. Vsaka politična ali gospodarska vez, ki bi znala odriniti Nemčijo, naj se onemogoči.

Nečuvven izpad deželnega glavarja

povodom odkritja spomenika B. Sponheimovcu v Celovcu.

Celovsko olupševalno društvo je postavilo na starem trgu bronast spomenik koroškega vojvode Bernharda Sponheimovca in je praznovalo njegovo odkritje v ponedeljek, dne 15. avgusta. Odkritju je poleg meščanov prisostvovala velika množica izletnikov z Dunaja, ki je dospela sem s posebnim izletniškim vlakom. Zastopane so bile različne uradne in manj uradne korporacije, tako tudi zvezna vlada po naučnem ministru dr. Rintelenu. (Kancler dr. Dollfuss, ki je bil v petek in soboto še v deželi, je udeležbo menda odklonil vsled netaktnega nastopa nemških koroških poslancev pri vladnih pogajanjih za odobritev lozanskega posojila. Op. ured.) Predsednik olupševalnega društva je ob otvoritvi razložil pomen slavlja: Društvo je postavilo ta zgodovinski spomenik ustanovitelju mesta vojvodi Bernhardu Sponheimovcu, ki je pred 700 leti spoznal važnost lege našega mesta. Obenem bodi spomenik znak hvaležnosti onim, ki so v viharnih letih 1919/20 krvaveli in trpeli za domovino. Slavnostni govornik prof. Braumüller je podal sliko vojvode Bernharda in njegovo važnost za razvoj celovškega mesta in zaključil: „Das deutsche Klagenfurt hat seinem deutschen Herzog Bernhard ein seiner wür-

diges Denkmal gesetzt, das deutscher Kunst-sinn geschaut, deutscher Gewerfleiß gebaut hat und deutscher Bürgersinn in Ehren halten wird.“ (O priliki hočemo o vojvodu Bernhardu prinesiti originalnejšo poročilo kot je to! Op. ured.)

Nato je govoril deželni glavar: Zahvalil se je društvu za postavitev krasnega spomenika vojvodi, ki si je že pred 700 leti štel v čast in dolžnost, da širi v deželi nemško besedo in nemško kulturo. Vojvoda Bernhard je bil Nmec, -nemški je bil njegov dvor in njegova okolica in če hoče temu nemškemu vojvodi inozemstvo podtikavati slovensko miselnost in slovensko okolico, potem se bomo mi proti takemu grdemu dejanju znali braniti. V najbližjem času celo hočejo v inozemstvu kazati stare običaje in šege naše dežele kot slovansko narodno blago. Zato bodi ta spomenik svarilo onim za bodočnost in nam simbol nemškega in koroškega značaja. Trdna je naša volja, da izpolnimo odgovorno nalogo na najjužnejši meji nemške zemlje in vojvoda Bernhard, ki je prišel k nam iz nemških dežel, bodi naš vodja na našem potu v nemško domovino.

Ta nenavadni in čisto neosnovani izpad deželnega glavarja je vzbudil v treznih nemških krogih mučno presenečenje. In kaj naj poreče k taki ozki in brutalni odkritosrčnosti glavarja naše dežele koroška slovenska manjšina? Ne motijo nas sicer ta res že močno sumljiva povdarjanja nemškega značaja dežele in zasebna mnenja neoficielnih oseb in tudi nas ne motijo škodoželjne pripombe celovških nacionalnih listov, ker smo take enostranosti in kratkovidnosti od strani teh nemških sosedov itak vajeni. **Ogorčeno pa protestiramo proti žaljenju naše narodne časti in proti potvarjanju zgodovinskih dejstev po uradni osebni, ki zavestno in zlobno vzbujajo v nas pravičen protiodpor in iz temnih načrtov iščejo v deželi nov razdor in novo sovraštvo.** Ja, naravnost svarimo pred sličnimi koraki, ker bi se znalo naše itak vsled kritičnega položaja v državi in deželi nezadovoljno ljudstvo še prokletu maščevati.

Kmečka zbornica v deželnem zboru.

Ker Landbund ne more preboleti svoječasne poraza v deželnem zboru, ko se je kljub njegovemu večdnevnomu nasprotovanju sprejel zakon o kmečki zbornici, se je moral deželni zbor še enkrat baviti s tem zakonom dne 16. avgusta. Najbolj je na potu Landbundu, da bi imela v zbornici tudi naša Zveza koroških zadrug svojega zastopnika. Ker socialni demokrati nimajo svoje združne zveze, se je Landbundu posrečilo jih pridobiti za spremembo zakona v tem smislu, da naj odpadejo vsi zastopniki obstoječih treh združnih zvez, češ: tozadevna določba v zakonu je nejasna in se mora izločiti (ne pojasniti!). Tako je prišlo v gospodarskem odseku dež. zbora do sklepa, da se dež. zboru predlaga sprememba zakona v toliko, da se odpravi zastopstvo združnih zvez in volilna dolžnost.

Pri razpravi o tem predlogu, o katerem je poročal kršč. soc. posl. Leer, je povdarjal poslanec Schumy, da je določba o zastopnikih združnih zvez nejasna in se naj zato odpravi. Drugi govornik posl. Ferlitsch je izražal svoje zadovoljstvo nad tem, da se je uresničilo, kar je sam že pri prvi razpravi povdarjal, da se mora zakon spremeniti in da v tem kmetie sto odstotno stojijo za Landbundom. Proti tem izvajanjem je nastopil naš poslanec Starc in naglašal, da je pri zakonih vendar navada ta: če je določba v kakem zakonu nejasna, se preišče mnenje postavodajalca. Pri zakonu o kmečki zbornici se je govorilo le o treh zastopnikih združnih zvez in je zato določba zakona povsem jasna. Landbundu se pač ne gre za odpravo nejasnosti v zakonu marveč za odpravo zastopnika slov. zadrug, ki so ga Slovenci že več let zahtevali pri dež. kult. svetu, a vedno zastoni. Da pridejo zastopniki združništva v kmečko zbornico, je zelo važno, ker pač nihče bolj ne pozna gospodarskih razmer kot ravno zastopniki zadrug. Dobro je tudi, če ti zastopniki niso izpostavljeni volilnemu boju, ampak so del zastopstva, ki se bo najmanj spreminjal in bo ravno zato najbolj upeljan v delo zbornice.

Tudi ne razume, zakaj se večinske stranke tako bojijo volilne dolžnosti.

Pri sledečem glasovanju se je pokazalo, da se je velik del dež. zbora pridružil mnenju našega poslanca in so bile vse predlagane spremembe odklonjene. Za odklonitev sta glasovala naša dva poslanca, nac. socialisti, krščansko-socialci in Heimatblock. Za odpravo združenih zastopnikov so bili Landbund, Velenemca in soc. demokrati. Izid je Landbund seve močno poparil in preroštvo posl. Ferlitscha se ni izkazalo.

Nismo pričakovali, da se bo pri danih razmerah, v katerih odločujejo soc. demokrati in Landbund, dalo kaj doseči. In brezdvomno je velika zasluga naših zastopnikov, da bo združništvo zastopano v zbornici. Glede volilne dolžnosti še omenimo, da je zaenkrat ta določba v zakonu brez pomena, ker ni zakona, ki bi določal, kdo je upravičen se ne udeležiti volitev in kaj s takim, ki ne bo volil.

Za koga so paragrafi?

Kumrova kmetija in dež. zbor.

Pri pomladanskem zasedanju sta naša poslanca stavila na dež. glavarja vprašanje, kako misli vlada poravnati škodo, povzročeno doblavaški posojilnici in kako se ujema stanje kmetije z razlastitvenim zakonom. Dne 16. t. m. je dež. glavar odgovoril a tako, da se je popolnoma izognil stavljenemu vprašanju. Kmetija je bila odzeta proti jasni določbi § 2. točke 2 naselitvenega zakona in zato je oblast dolžna, da škodo povrne. Tudi se glasom zakona kmetije ne sme obremenjevati, ne prodati in ne dajati na dražbo. Obremenitev ne sme prekoračiti 95% razlastitvene cene in okrajna agrarna oblast ima dolžnost nadzorstva nad razlaščenim posestvom, katerega se ne sme zanemarjati in se mora poslopja ohraniti v dobrem stanju. Tako določa zakon! In kako je v resnici s tem posestvom? Samo dež. hipotečni zavod ima vknjiženih 15.000 S, to je čez 200% več, kakor bi posestvo smelo biti obremenjeno, poleg tega je vknjiženih še nekaj drugih dolgov. Družba A. S. je zahtevala prisilno upravo in dovoljena je bila, hipotečni zavod zahteva prisilno dražbo in dovolili so jo. Kako je torej s paragrafi naselitvenega zakona? Kaj je delala agrarna oblast? Morda je sedanje gospodarstvo Kumrove kmetije po mnenju agrarne oblasti vzor gospodarstva? Zato sta naša poslanca stavila na dež. glavarja vprašanje, kako se ujema vse to z zakonom v razlastitvi. Njegov odgovor prinesemo o priliki, da si potem lahko vsak bralec napravi svojo sodbo.

DOMAČE NOVICE

Josip Pogačnik, prvi predsednik slovenske narodne vlade, bivši jug. poslanik in minister umrl. V petek, dne 18. t. m. je umrl v Podnartu na Gorenjskem vitez Pogačnik, prvi predsednik narodne vlade v Ljubljani. Stal je v vrstah SLS in bil kot njen mandatar še državni poslanec na Dunaju, po razpadu Avstrije je bil predsednik samostojne slovenske vlade, nato jugoslovanski poslanik na Dunaju. Država ga je za njegove zasluge večkrat odlikovala. Užival je splošno spoštovanje in ugled.

Strašno neurje v Sloveniji. V noči na 17. avgusta so doživeli kraji v Slovenskih goricah, na Ptujskem in Dravskem polju strašen vihar s točo in nalivi. Že prej je suša morila vinograde, polja in vrtove in čemur je prizanesla, je pokončalo neurje združeno s točo in viharjem, kakršnega ne pomnijo niti najstarejši. Kot oreh debela toča je posula vso zemljo, da so jo morali ubogi kmetje odstranjevati še drugi dan z lopatami, vihar je ruval sadje, trgjal strehe — več sto hiš je brez strehe — voda je prodrla po hlevih in shrambah zrnja in drugih pridelkov. Reveži kmetje, ki so si obetali dobrega pridelka in stojijo sedaj celo brez strehe in brez kruha!

Zalosten dogodek ob meji. Franc Enci, 23 letni sin znane Pečnikove kmetije na Belšaku pri Pliberku je šel 15. t. m. zvečer čez mejo ob prepovedanem času in po prepovedani poti. Zapazil ga je jugoslovanski graničar. Graničar ga je aretiral, a ko je fant hotel bežati do avstrijske meje, je graničar nanj ustrelil in ga

smrtnonevarno ranil. V svrhu preiskave je straža fanta zastražila celo noč in dopoldne drugega dne ter mu do prihoda komisije, katera je prišla šele ob 12. uri 16. avgusta, ni nudila nobene pomoči. Fant je popoldne ob 3. uri izdihnil. Potrebno je, da se žalostni dogodek natančno preišče in dožene, v koliko je fant sam zakrivil nesrečo in v koliko graničar ni pravilno ravnal, posebno, zakaj se ranjenemu fantu ni nudila nobena pomoč. V pomirjenje obmejnega prebivalstva je stroga preiskava nujno potrebna. Pečnikovi družini izražamo svoje iskreno sožalje, obmejno prebivalstvo pa z vso odločnostjo pozivljamo, naj se pri prekoračenju meje strogo drži predpisov glede časa in potov, posebno, ker dobro ve, da imajo graničarji stroge predpise in večinoma težko razumejo naše narečje.

Boroveljski Slovenec — žrtev planik v Kavankah. V nedeljo, dne 14. avgusta so mahali štirje fantje iz Borovelj na Zelenico in hoteli odtod na Stol. Grede so šli na Brado z namenom, da natrgajo nekaj planik. Vsak si je zbral svojo čer in nato so jo hoteli odriniti naprej. Zaostalemu Petru Krajnerju, puškarju v Borovljah, so klicali, naj pride za njimi. Na praznik ponoči so se vrnili domov v misli, da se nahaja zaostali tovariš že doma, ker se je pač preveč zamudil in zato šel naravnost nazaj. Pa Petra še ni bilo doma in z njegovim očetom so ga šli brž iskat in ga končno s pomočjo treh Ljubljčanov našli pod čerjo, na katero je bil plezal. Naslonjen je bil ob skalo in mrtev, glava je bila močno razbita, krvava sled je vodila do skale, koder so ga našli. Nesrečnemu očetu se je tako ponesrečil že drugi sin, saj je pred dvema letoma izgubil prvega.

Ledince. (Sence tujskega prometa.) V nedeljo, dne 7. avgusta se je ob treh pop. zbrala ob cerkvi v Spodnjih Brovljah gruča Pfadfinderjev in je tam pred spomenikom dveh v bojih 1919 padlih vojakov tulila razne bojne pesmi. In med temi vrlimi pevci jih je bila cela vrsta samo v kopalnih hlačah. Čudno je dirnilo ljudstvo to drzno in brezpietno nastopanje in nekateri so se glasno zgražali nad takim sramotnjem spomina padlih. Pa to še ni vse! V našo šolsko poslopje, kjer je poleg šolskih sob tudi pošta, prihajajo letoviščarji z Broda — člani in članice tamošnje dijaške kolonije — neoblečeni in okoli njih se zbira radovedna mladež. Mi se čudimo taki brezobzirnosti letoviščarjev in odločno želimo, da stori vlada po vzorcu v Prusiji tudi pri nas končno konec škandaloznim izrodkom tujskega prometa in da pouči svojo dijaško mladino o dostojnem in kulturnem obnašanju.

Vodičavas pri Bekštanju. Le malokateri bo poznal našo vas in v našem listu o njej ne čitamo skoroda ničesar. In vendar tudi pri nas ni več vse pri starem in marsikaj bi lahko od nas tudi vi posnemali. Naša lična cerkva je dobila pred kratkim nov 360 kg težak bronast zvon, katerega sta darovala Ivan in Ivana Mikl, p. d. Napokoj in ga je vlila livarna Grasmajer v Inomostu. Isti dobrotnik cerkve je pustil že pred leti poslikati njeno notranjost in letos še pobeliti od zunaj. Velikemu dobrotniku je hvaležna vsa vas in Bog naj mu bo plačnik! Tudi streha na stolpu se je na novo prepleškala in menda pride sedaj še cerkvena ura, tako da bomo imeli cerkvico, ki bo kras cele vasi.

Št. Vid v Podjuni. (Drobiž.) Ko to pišemo, vlada pri nas precejšnja suša: obronki so ožgani, pašniki izsušeni, ajda zaostaja v rasti, češplji odpadajo, bogato obloženim jablanam primanjkuje vode, otave bo malo in pomanjkanje krme je očitno. In se je kmet letos veselil vsestransko dobrega pridelka. — Pred enim mesecem si je pri slamoreznici odrezal 5 letni Smolejev fant v Gluhem lesu prst. Odrezani del prsta so starši pobrali in ga privezali k ostalemu delu. Naravna posledica tega je moralo biti zastrupljenje krvi. Šele po treh tednih so poklicali zdravnika, ki je poslal fanta v bolnico. Umrl je edinec dne 14. t. m. — Dne 3. t. m. se je kopal Petkov Blažej v Nagelčah. Star je šele 13 let. Po nekaj dneh mu je noga otekla. Zdravnik ni mogel ugotoviti vzroka otekline. Tudi ta fant, desna roka matere vdove, leži v bolnici, vendar njegovo življenje ni v nevarnosti. — Dne 11. t. m. smo opazili na Stari gori v bližini Podkanje vasi pri Galiciji gozdni požar, ki je v nedeljo navrh segal že do srede gore in dosegel strmo skalovje zapadno

Immer
einige Handvoll Henko
in den Waschkessel -

Jeriš. Pogasil ga bo bržkone šele dež. Škoda bo znatna. — Ni bilo še sicer razglašeno, vendar slišimo, da je občinska pisarna preložila svoj sedež k Viltičniku. Novi gospodje rabijo, da morejo delovati občanom v korist, drugo ozračje. — Tudi ob Zablatniškem jezeru postaja prav živo. Zadnji čas sta taborili dve skupini telovadcev iz Wolfsberga in Solnograda, ki sta bili prav glasni. Vetrinčan ki ima zraven svojo leseno kolibo (weekend-hišico), se je pritožil in sam Majer-Kajbič se je moral pripeljati z avtom, da je duhove pomiril. Turnarji se prav dobro počutijo. Te dni pridejo nove skupine. Pač pa ni bilo na mestu izzivanje s sekirastim križem in vojaške vaje v terenu. Prav zadovoljne so letos tudi Spodnje Vinare. Lani so oskrbovale z živežem mariborske skavte, letos pa so vzele pod svojo streho okrog 15 letoviščarjev, ki ob Klopinskem jezeru niso dobili več prostora. Saj je do Klopinskega jezera samo četrta ure, da Zablatniškega pa še dosti manj.

Sele. (Razno.) Letos je opaziti pri nas več tujskega prometa kot prejšnja leta. Več letoviščarjev si je izbralo Sele za oddih; morda bi jih še več, ko bi bila tu tudi prilika za kopanje. Nekaterim so se naše planine tako priljubile, da si stavijo lastne lesene hišice, tako družina Müller iz Celovca na Mrzlem logu, druga družba pa na Kobovski planini. Pred davnimi leti je prerokoval star mož, da bo na planini pod Košuto nastalo celo mesto. Kakor se zdi, se ta prerobka že začenja uresničevati. V nedeljo 14. avg. se je otvorila pri vojaških hišah nova kantina, last pd. Skutovca, z običajno veselico. Morda se na planinah preveč toči in pije alkohol. Ni čuda, da se je narava maščevala in je — upajmo, da samo začasno — skoro usahnil vrelec na Grosovi planini, ki je dajal tako mrzlo vodo, da si jo mogel piti samo v kratkih požirkih. Ta vrelec je napeljan v planinsko hišo Naturfreundov. Seveda menijo prijatelji alkohola: saj moramo piti drugo

pijačo, če vode ni! Bo morda tudi malo res! — Letina je splošno še dobra, ker je bilo mokrote in toplote dovolj. Seveda bi si v sedanji vročini vendarle želeli zopet dežja, če ne na solnčni strani ne bo otave. — Na dan sv. Roka je v Cerkvem domu, kjer je čez nedelje ostajal, preminul cerkveni ključar Andrej Dovjak, star 70 let. Svojo ključarsko službo je marljivo opravljal 29 let in je še na praznik prej pobiral v cerkvi ofer. Svoj čas se je udeležil romanja v Lurd in evharističnega kongresa na Dunaju. Za smrt je bil lepo pripravljen. Naj počiva v miru!

Ostale novice. Po štirinajstletnem ujetništvu v Rusiji se je vrnil domov v Slovenji Plajberk Martin Črtov. V Millstattu se je vršila plavalna tekma med Avstrijci in Jugoslovani. Večino zmag so odnesli Jugoslovani. — Siegfried Savoden, ki je zahrbtno ustrelil raznašalca kruha Maksa Lacknerja iz Podgore, je bil obsojen na tri leta stroge ječe. — V Lipi je pogorelo v noči na 19. t. m. pri Deutschbauerju. — Pri Vetrinju je prišlo minuli teden do spopada med hitlerjanci in socialdemokrati, pri katerem sta bila obstreljena dva Schutzbündlerja. — Rožeški ječar in eksekutor Franc Kleineisen je poneveril v službi 4037 šil. in bil zaradi tega kaznovan na 8 mesecev stroge ječe. — V Dravi je utonil pri kohanju 21 letni J. Malle, pd. Makov iz Kožentavre. — V Borovljah je umrl znani hotelir Just. — V Čaški grad pri Čajni pod Dobračem je dospel angleški prestolonaslednik na oddih.

Dunajski velesejem

od 4. do 10. septembra 1932 (Rotunda do 11. sept.)

Posebne razstave:

„600 let dunajske usnjine.“

Razstava pohišta / Reklamna razstava / „Novodobno plinsko orodje“ / Električna gospodinjstva / Dunajska pletilna moda / Modni salon kožuhov / Kožuharji in predelava kožuhov.

MEDNARODNI RADIO IN RAZSTAVA NIZKE NAPETOSTI.

Zimsko-sportna razstava s posebno razstavo „Rastlinstvo in živalstvo pozimi“ / Stavbarstvo in gradnja cest Rastoča hiša / Razstava železnine in patentirane oprave.

TEHNIČNE NOVOSTI IN IZNAJDBE.

BOLGARSKA POSEBNA RAZSTAVA.

RAZSTAVA PREHRANE IN NASLADE.

POLJEDELJSKI IN GOZDARSKI VZORČNI SEJEM.

VII. avstr. razstava ječmena / Razstava: „Uporabljajte avstr. trdi les“ / Vrtna razstava z razstavo cvetljic / Zelenjadna razstava / Razstava kmetijskih preizkuševalnih in učnih zavodov / Kmetijske potrebščine Razstava drobnice.

PREIZKUŠEVANJE ZVEZNIH VIN / ZNATNO ZNIŽANA VOŽNJA!

Legitimacije à 5 š.— se dobijo pri trgovskih in kmečkih zbornicah, pri kmetijskih in obrtnih organizacijah, pri podružnicah avstrijskega prometnega biroja, nadalje pri naslovih objavljenih na lepkih pri

Wiener Messe A. G., Wien VII., Messeplatz I kakor tudi pri častnih zastopstvih v Celovcu: zbornica za trgovino, obrt in industrijo, zbornica za delavce in nastavlence, Kolodvorska cesta 38, Ost. Verkehrsbüro G. m. b. H. Burgg. 8.

se bo zopet posušila in na dan sv. Jurija bo kralj Matjaž obesil na posušeno lipo svoj ščit in lipo bo znova ozelenela. Zatrli bo vse sovražnike in ustanovil zlate čase. Pa do tja še dolgo, dolgo. — Vrh Pece so minulo nedeljo odkrili Matjažev kip iz pristnega lipovega lesa. Da ostane v nas vseh neomajena in trdna vera v lepšo dobo, ko bo zakraljeval sivolasi kralj miru in pravice.

Spored vseslovenskega kongresa narodnih noš v Ljubljani. V soboto, dne 3. septembra ob 12 uri op. otvoritev na vrtu restavracije „Zvezda“, zvečer razsvetljava mesta, bakljada, koncert. V nedeljo, dne 4. septembra ob 9. uri sv. maša na Kongresnem trgu, nato zborovanje in sprevod narodnih noš po mestu. Popoldne ob 3. uri revija narodnih noš na ljubljanskem velesejmu. Ob 18. uri velika ljudska zabava in prikazanje narodnih prizorov na Kongresnem trgu. V ponedeljek izlet na Bled in zvečer izlet na Jadransko morje.

GOSPODARSKI VESTNIK

Obrestna mera bo znižana! Vladne stranke so se že dolgo pogajale z dr. Ramekom, predsednikom narodne banke, in zahtevale znižanje obrestne mere. Končno je prezident pristal na zahtevo in generalni svet narodne banke se sestane v teh dneh in bo sklepal o znižanju. Računa se z gotovostjo na ugoden uspeh.

Zvišanje poštne pristojbine. S 1. septembrom se zvišajo poštne tarife: dopisnice za tuzemstvo, Nemčijo in Gdansko 12 grošev, pisma do 20 g 24 grošev, čez 20 g 36 grošev. Priporočnina 40, nakaznice do 25 S 24 grošev in do 50 S 36 grošev. Sorazmerno s temi pristojbinami se podražijo tudi brzojavna poročila in telefon.

Koliko Avstrijcev je v inozemstvu. Avstrijska zveza izseljencev prinaša statistiko izseljencev in po njej je okoli enega milijona Avstrijcev v tujini. Največ jih je v Ameriki, v Avstraliji 232, v Abesiniji 112, na Japonskem 46, v Turčiji 881. Velik del jih je v Rusiji, kamor se tudi sedaj še izseljujejo, ker so razum Rusije vse ostale države močno otežkočile vsako novo priseljevanje. V zadnjih 12 letih se je izselilo iz Burgenlanda 23.000, z Dunaja 17.000, iz Štajerske 10.000, iz Nižje-Avstrijske 9000, iz Zgornje-Avstrijske 4500, iz Predarlske 1400, iz Tirolske 1300, iz Solnograškega 800 in z Koroške 3000. Po poklicih se delijo predvsem v kmetijske delavce, hišne posle, tovarniške delavce, krojače, zidarje, trgovce, gozdne delavce. V zadnjih letih je močno čutili pritok izseljencev v domovino, ker skušajo države vsled naraščajoče brezposelnosti zavarovati domači delovni trg pred tujimi delavci.

Kaj bo nudil letošnji ljubljanski velesejem. Prireditev „Ljubljana v jeseni“ bo niz razstav gospodarskega in kulturnega značaja. Kmetijska razstava bo obsegala strokovnopolni kmetijski oddelek, sirarsko in mlekarstvo razstavo, razstavo jajc, čebelarstvo razstavo in sejem za med, zelenjadno in vinsko razstavo. Priključena ji bo razstava goveje živine montažonske pasme in razstava perutnine. Alpinska razstava bo pokazala v modelih in slikah naše ponosne planine, njih rastlinstvo in živalstvo, in tej bo priključena tujsko prometna razstava. Letošnja posebnost bo „razstava slovenske knjige“, katero prirede slovenska založništva in knjigarne. Izmed umetnostnih razstav zna biti najzanimivejša razstava „žena v slovenski umetnosti“. Vrle slovenske gospodinje prirede razstavo „Domače ognjišče“, ki bo prikazala pregled gospodinjskih šol, prehrane, preproste in moderne kuhinje, pripravljanje kuhane in sirove hrane, konzerviranje in vkletenje sadja in sočivja. Kot posebni prireditvi omenjamo še revijo narodnih noš dne 4. septembra in tekmovanje slovenskih harmonikarjev 11. septembra. — Legitimacije se dobijo na upravi našega lista v Celovcu.

Velikovski trg 19. avgusta: Konji 400 do 500 S, biki 0,60—0,65, pitani voli 1—1,10, voli za vožnjo 0,80—0,90, klavne krave 0,50—0,60, teleta 0,90—1, plemenski prašiči 2—2,30, ovce 0,60—0,70. — Jajca 10—12, sirovo maslo 3,20 do 4,80, kokoši 3, piščanci 2,40, pšenica 30, rž

26, oves 16, leča 28—30, ječmen 19, ajda 23, krompir 8—10, jabolka 10—20.

Devizni tečaji na dunajski borzi dne 23. avgusta 1932. Dinar 12.516, marka 168,80, čehosl. krona 20.985, zloty 79,31, pengö 124.295, lira 37, švic. frank 138,10, franc. frank 27,82, špan. pesetas 56,45, angl. pfund 24,60, dolar 709,20.

RAZNE VESTI

„Jaz sem cesar!“ Poročevalec nekega angleškega lista je stavil ekscesarju Viljemu vprašanje, kaj pravi k kandidaturi svojega sina za nemškega cesarja. In ta mu je med drugim povedal sledeče: „Govorice o kandidaturi mojega sina Viljema Augusta so popolnoma neosnovane. On je prestolonaslednik, dokler sem pa jaz pri življenju, bom pa tudi jaz edini nemški cesar!“ Poročevalec je nato opozoril Viljema, da je prestolonaslednik mnenja, da se je cesar sam l. 1918 odpovedal prestolu. Viljem je zavrnil to mnenje in povdaril, da je on edini, ki ima pravo zasesti nemški prestol.

Šentjakobsko izobraževalno društvo „Kot“

prirede

v nedeljo, dne 28. avgusta ob 7. uri zvečer v dvorani igro

„Zlatorog“

Igra, ki je polna slikovitih prizorov in se vrši v triglavskem pogorju, se igra prvič na Koroškem. Nastopi nad 30 igralcev.

Pridite in oddolžite se trudu vaših mladih!

109

Odbor.

Zahvala.

Vsem sorodnikom, znancem in prijateljem ki ste v tako častnem številu spremili na zadnji poti našega nepozabnega sina, gospoda

Peter Krajer-ja

puškarja v Borovljah

naša najlepša hvala!

Zahvaljujemo se posebno domačemu provizorju č. g. Schusterju za tolažilne besede na pokopališču, č. g. župniku Trabesingerju, slovenskemu pevskeemu zboru za ganljive žalostinke na domu in ob odprtem grobu ter domači požarni brambiki je korporativno spremila svojega tovariša.

Posebno zahvalo smo dolžni gospodom Bl. Kropivniku, R. Šašelnu, F. Eisenbergerju, B. Mišiču, P. Čauku, p. d. „Dajčpetru“ ter orožniški asistenci, ki so vršili nadčloveško delo s tem, da so pomagali iskati ponesrečenca ter ga spraviti v vrha gore v dolino. Za darovane vence in cvetje kakor za vse izraze sočutja naša prisrčna hvala!

110

Borovlje, dne 17. avg. 1932. Žalujoči ostali.

NAŠA PROSVETA

Na Peci so odkrili kralja Matjaža. Pred davnimi leti je bil ustoličen na Gosposvetem polju in je stoloval v Krnskem gradu. Noč in dan so bila odprta vrata njegovega gradu, vsak siromak si je pri njem lahko izprosil milosti, vsak zatiranec je našel tod pravico in pomoč. Kralj je bil zelo dober in je dal kovati same zlate. Takrat so bili res zlati časi. Mogočnemu kralju pa so bili zavidni vsi drugi zapadni vladarji in so združili proti njemu veliko vojsko in ga premagali. Z vojsko, ki mu je še ostala, se je umaknil pod Peco. Gora se mu je odprla in ga skrila pred sovražniki. In sedaj spi sredi prostrane dvorane v gori ob kameniti mizi. Siva brada mu raste okoli mize. Od časa do časa se vzbudi in vpraša, ali še letajo po svetu tiste ptice, ki imajo sivo in črno perje. Ko mu povedo, da še, žalostno odmaja z glavo in spet zaspi. In ko pride Antikrist na svet in bo sejal denar, tedaj se Matjaž zopet vzbudi. Na božično noč bo zrastle pred njegovo jamo zelena lipa. Od polnoči do ene bo tako sladko cvetela, da bo vsa okolica polna njenega vonja. Potem